

مقایسه استراتژی‌های مقابله با اضطراب رقابتی در ورزشکاران رزمی با توجه به سطوح مختلف موفقیت آنان در مسابقات

رضا صابونچی^{۱*}، فرج کیا^۲، سینا کوثری فرد^۳، فرید کوثری فرد^۴

تاریخ دریافت: ۱۳۹۱/۷/۳، تاریخ تصویب: ۱۳۹۱/۱۲/۱۵

چکیده

تحقیق به مقایسه اضطراب رقابتی و استراتژی‌های کنار آمدن با آن در ورزشکاران رزمی در سه سطح قهرمانی استانی، ملی و بین‌المللی پرداخته است. ۴۰۳ نفر از ورزشکاران چهار رشته رزمی ووشو، جودو، تکواندو و کاراته که در مسابقات استانی، ملی و بین‌المللی دارای مقام قهرمانی بودند، مورد مطالعه قرار گرفتند. ابزار اندازه‌گیری دو پرسشنامه استاندارد ارزیابی اضطراب رقابتی با ۱۸ سوال و شیوه‌های مقابله با اضطراب رقابتی با ۱۷ سوال است. روایی پرسشنامه‌ها به شکل صوری و پایابی آن ها با آزمون آلفای گرونباخ ۰/۸۶ و برای ارزیابی اضطراب ۰/۸۴ برای شیوه‌های مقابله تایید گردید. با بهره‌گیری از آزمون کروسکال والیس مشخص شد: مдал آوران استانی بیشترین میزان اضطراب رقابتی شناختی و بدنی را دارند. در این بین مдал آوران بین‌المللی اضطراب رقابتی شناختی بیشتر و مдал آوران ملی اضطراب رقابتی بدنی بیشتر را تجربه می‌نمایند. همچنین مдал آوران بین‌المللی بیشتر از شیوه‌های مقابله شناختی و بدنی و مдал آوران استانی بیشتر از شیوه‌های مقابله منفی برای مقابله با اضطراب استفاده می‌نمایند. توجه به دستاوردهای دیگر مسابقات ورزشی همچون تجربه، بهسازی عملکرد و... بجای بها دادن بیش از حد به پیروزی، برای کنترل اضطراب رقابتی که یکی از عوامل کاهش موفقیت ورزشکاران است، پیشنهاد می‌شود.

واژه‌های کلیدی:

اضطراب رقابتی، مقابله با اضطراب، ورزشکار رزمی

مقدمه

به آموزش راهبردهای مقابله ای متمرکز بر تکلیف و مهارت های کاهش اضطراب را مهمترین راهکارهای مقابله با اضطراب می داند. گزارش شده است، بیشتر از ۵۰ درصد ورزشکاران شرکت کننده در بازی های المپیک و مسابقات بین المللی دچار مشکلات ناشی از استرس و اضطراب و در نتیجه افت عملکرد می شوند(جونز، ۲۰۰۰). هنتون و کنافتون(۲۰۰۲) نیز دریافتند که سطوح بالای اعتماد به نفس، اضطراب را کاهش و عملکرد ورزشی را بهبود می بخشد. از سوی دیگر نتایج تحقیقات نشان می دهد، میزان معینی از اضطراب عامل و محرك تسهیل کننده ای برای اجرای بهتر ورزشکاران نخبه است، لیکن در ورزشکاران نیمه ماهر و مبتدی، اضطراب، عامل تضعیف عملکرد است و البته تمرين می تواند در کاهش این اضطراب موثر باشد. جروم و ویلیامز(۲۰۰۰) نیز بین اضطراب شناختی و اجرا عملکرد ارتباطی به شکل U وارونه گزارش نمودند. بنابراین به نظر می رسد، توانایی کنار آمدن با استرس و اضطراب یکی از فاکتورهای مهم هر ورزش برای افزایش عملکرد و موفقیت ورزشکاران است.

ورزشکاران به منظور کنار آمدن با اضطراب، استراتژی های متفاوتی همچون استراتژی مقابله شناختی(تنظیم و تصحیح افکار و نظام های اعتقادی نامعقول) و استراتژی مقابله بدنی(تغذیه، ورزش و آرمیدگی) که شامل کنترل تنفس، تصویرسازی، تمرکز بر فعالیت، آرام سازی و کنترل افکار می باشد، را به کار می گیرند(بوتنه، ۲۰۰۹). البته در کنار استراتژی های مثبت برای کنار آمدن با اضطراب، برخی ورزشکاران از شیوه های منفی مقابله با اضطراب از قبیل مصرف دارو، سیگار و الکل استفاده می کنند(باکان و راسل، ۲۰۰۴). در این میان نایل و همکاران(۲۰۰۶) دریافتند که ورزشکاران سطوح ملی بیشتر از استراتژی شناختی برای کنار آمدن با اضطراب استفاده می کنند. کاس(۲۰۰۷) نیز بیان داشت ورزشکارانی که از استراتژی شناختی برای کنار آمدن با اضطراب استفاده می کنند کمتر دچار اضطراب جسمانی می شوند. به طور کلی تحقیقات نشان داده است هنگامی که ورزشکاران از استراتژی های کنار آمدن با اضطراب استفاده نکنند، دچار افزایش اضطراب رقابتی و در نتیجه افت عملکرد خواهند شد. همچنین تاکید می شود، استفاده از استراتژی های کنار آمدن منفی با اضطراب از قبیل کشیدن سیگار و مصرف دارو... با استراتژی های مثبت جایگزین گردند(نایل و همکاران، ۲۰۰۶). با این حال هنوز میزان اضطراب رقابتی ورزشکاران و شیوه های موثر مقابله با آن، به ویژه آنگونه که اشاره رفت با توجه به سطح موفقیت، از مهمترین چالش های فرآروی ورزشکاران، مریبان و دست اندر کاران حوزه ورزش است. از طرفی شناسایی شیوه های مقابله با اضطراب در ورزشکاران نخبه می تواند راهنمای ورزشکاران مبتدی و کم تجربه تر شده و دستیابی به مدال در مسابقات ورزشی را به دنبال داشته باشد. بر این اساس تحقیق حاضر به منظور مقایسه استراتژی های کنار آمدن با اضطراب ورزشکاران رزمی در سه سطح قهرمانی استان، ملی و بین المللی طرح ریزی شد.

اضطراب احساسی ناخوشایند و میهم، همراه با هراس و دلوایپسی با منشاء ناشناخته است. اضطراب موجب عدم اطمینان، درماندگی و برانگیختگی فیزیولوژیکی بوده و با عالیمی همچون احساس خستگی، عصبی بودن و بیقراری، ترس و نگرانی، بی خوابی یا بدخوابی، تپش قلب و تنفس نامنظم و سریع، عرق کردن، سردرد و سرگیجه، مشکل در تمرکز و حافظه، لرزش یا پرش عضلات و تکرار ادرار و... همراه است. عموماً ورزشکاران به دلایل مختلف از جمله کسب موفقیت ورزشی، تفاوت توانایی های خود و یا قابلیت های مورد نیاز اجرای ورزشی مضطرب می شوند و این اضطراب به عنوان یک عامل منفی در عملکرد آنان دخالت می کند. اضطراب به دو شاخه شناختی و بدنی تقسیم می شود. اضطراب شناختی بخش ذهنی اضطراب است و به وسیله ارزشیابی منفی اجرا به وجود می آید، در حالی که اضطراب بدنی عنصر فیزیولوژیک و عاطفی تجربه اضطرابی است و با انگیختگی دستگاه عصبی خود کار در ارتباط است. علاوه اضطراب بدنی شامل دل پیچه، تعریق کف دست، تنش عضلانی، افزایش ضربان قلب و تنگی نفس است. نکته اصلی این که اضطراب شناختی و بدنی اثرات متفاوتی بر عملکرد ورزشی دارند. اضطراب شناختی رابطه خطی منفی با عملکرد دارد، لیکن رابطه اضطراب بدنی با عملکرد به صورت U وارونه است. اضطراب بدنی کمتر از اضطراب شناختی عملکرد را متاثر می کند مگر آنکه آنقدر زیاد شود که توجه را منحرف کند(مارتنز، ۱۹۹۰). بوتنگ(۲۰۰۹) اعلام می دارند، ورزشکارانی که سطوح بالایی از اضطراب را تجربه می کنند، دچار مشکلاتی از قبیل افت عملکرد، درد عضلانی و پرخاشگری در حین مسابقه می شوند. همچنین بسیاری از پژوهشگران فرض می کنند که اشتباها و خطاهای در خلال عملکرد به دلیل اضطراب شناختی است. زمانی که رقابت آغاز می شود باور معمول بر این است که اضطراب جسمانی به شدت کاهش می یابد، در حالی که اضطراب شناختی بسته به نوع رویداد در حال انجام، بالا یا پایین خواهد شد. تحقیقات نشان می دهد، ورزشکارانی که برای دستیابی به اهداف ورزشی خود از راهبردهای متمرکز بر تکلیف، بهره می بند. اضطراب جسمانی به عبارتی تغییرات فیزیولوژیکی به همراه بر انگیختگی بالا، افزایش در ضربان قلب و فشار خون، افزایش تعداد تنفس و سرخ شدن صورت را افزایش می دهند. در حالی که راهبردهای متمرکز بر هیجان، اضطراب شناختی همراه با نگرانی ها، فقدان اعتماد بنفس و احساس تحییر شدن را افزایش می دهد(پنس گارد و رابرتز، ۲۰۰۳).

کسب موفقیت و عملکرد مطلوب ورزشکاران در مسابقات ورزشی از موضوعاتی است که بیشترین توجه سازمان های متولی ورزش در کشورهای مختلف را به خود معطوف نموده است. در این بین ایوالقالاسمی(۱۳۸۵) قویترین پیش بینی کننده عملکرد ورزشی در ورزشکاران گروهی را علاوه بر جهت گیری هدفی، اضطراب رقابتی دانسته است. وی همچنین توجه

محاسبه گردید. با استفاده از آزمون شاپیرویلک مشخص شد، داده ها دارای توزیع نرمال نیستند. تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده آزمون کروسکال والیس انجام شد.

یافته های تحقیق

یافته های توصیفی در جداول ۱ و ۲ آمده است:

جدول(۱) توزیع یافته ها بر حسب رشته ورزشی

درصد	تعداد	فرآوانی رشته ورزشی
۲۱/۳۴	۸۶	ووشو
۱۹/۶۰	۷۹	جودو
۲۷/۷۹	۱۱۲	کاراته
۳۱/۲۷	۱۲۶	تکواندو
۱۰۰/۱۰۰	۴۰۳	جمع

همانطور که در جدول شماره(۱) مشاهده می شود، حدود ۲۱ درصد پاسخگویان در رشته ورزشی ووشو، حدود ۲۰ درصد در رشته ورزشی جودو، حدود ۲۸ درصد در رشته ورزشی کاراته و حدود ۳۱ درصد در رشته ورزشی تکواندو فعالیت دارند.

جدول(۲) توزیع یافته ها بر حسب سطح مقام، تعداد مقام و سن

میانگین و انحراف استاندارد مقام ها	میانگین و انحراف استاندارد سن	درصد	تعداد	فرآوانی مقام های کسب شده
۵/۳±۲/۴	۲۲/۷±۳/۵	۳۳/۰۰	۱۳۳	استانی
۶/۷±۳/۶	۲۴/۴±۴/۱	۳۷/۷۲	۱۵۲	ملی
۴/۳±۱/۷	۲۴/۳±۴/۶	۲۹/۲۸	۱۱۸	بین المللی
۵/۲±۳/۴	۲۳/۷±۴/۲	۱۰۰/۱۰۰	۴۰۳	جمع

همانطور که در جدول شماره(۲) مشاهده می شود، ۳۳ درصد پاسخگویان و حدود ۲۹ درصد در سطح بین المللی هستند. دارای مقام های قهرمانی در سطح استان، حدود ۳۸ درصد در سطح ملی یافته های استنباطی در جداول ۳ تا ۸ آمده است:

جدول(۳) اضطراب رقابتی کل در ورزشکاران سه سطح

مجموع میانگین رتبه ها	میانگین و انحراف استاندارد	گروه ورزشکاران
۱۴۶۸/۴۳	۲/۸۷±۰/۸۳	مدال آور استانی
۱۰۳۳/۷۴	۱/۸۴±۰/۷۴	مدال آور بین المللی
۹۸۳/۵۹	۱/۷۳±۰/۶۹	مدال آور ملی
۱۴۹/۲۱	----	خی دو کروسکال والیس
۰/۰۰۰۱	----	سطح معناداری

بر اساس یافته های جدول(۳) اضطراب رقابتی ورزشکاران رشته های این بین مدال آوران استانی بیشترین میزان اضطراب رقابتی را دارند و سپس به ترتیب مدال آوران بین المللی و مدال آوران ملی قرار دارند.

روش شناسی تحقیق
تحقیق از نوع توصیفی و علی- مقایسه ای(پس رویداد) و از نظر هدف کاربردی است. جامعه آماری ورزشکاران چهار رشته رزمی ووشو، جودو، کاراته و تکواندو که در یکی از مسابقات استانی، کشوری و یا برون مرزی صاحب مقام شده اند، می باشد. نمونه گیری به روش تصادفی ساده(در دسترس) و با حضور در مسابقات کشور در محدوده زمانی تحقیق انجام گرفت. محقق موفق به گردآوری اطلاعات ۴۰۳ نفر شد. ابزار اندازه گیری دو پرسشنامه به شرح ذیل است:

۱- پرسشنامه استاندارد ۱۸ سوالی ارزیابی اضطراب رقابتی ۲-CSAI که دو نوع اضطراب رقابتی، بدنه با ۷ سوال و شناختی با ۱۱ سوال را اندازه گیری می نماید.

۲- پرسشنامه استاندارد ۱۷ سوالی شیوه های مقابله با اضطراب رقابتی که سه نوع شیوه مقابله شناختی با ۱۰ سوال، مقابله بدنه با ۴ سوال و مقابله منفی با ۳ سوال را اندازه گیری می نماید. مقیاس پرسشنامه ها پنج ارزش لیکرت است. روابی پرسشنامه ها به شکل صوری توسط ۸ نفر از متخصصان تایید شد. با توزیع ۱۶ پرسشنامه در جامعه آماری و استفاده از آزمون آلفای کرونباخ پایایی پرسشنامه ارزیابی اضطراب رقابتی ۰/۸۱ و پایایی پرسشنامه شیوه های مقابله ۰/۸۹

همانطور که در جدول شماره(۲) مشاهده می شود، ۳۳ درصد پاسخگویان و حدود ۲۹ درصد در سطح بین المللی هستند. دارای مقام های قهرمانی در سطح استان، حدود ۳۸ درصد در سطح ملی یافته های استنباطی در جداول ۳ تا ۸ آمده است:

جدول(۳) اضطراب رقابتی کل در ورزشکاران سه سطح

مجموع میانگین رتبه ها	میانگین و انحراف استاندارد	گروه ورزشکاران
۱۴۶۸/۴۳	۲/۸۷±۰/۸۳	مدال آور استانی
۱۰۳۳/۷۴	۱/۸۴±۰/۷۴	مدال آور بین المللی
۹۸۳/۵۹	۱/۷۳±۰/۶۹	مدال آور ملی
۱۴۹/۲۱	----	خی دو کروسکال والیس
۰/۰۰۰۱	----	سطح معناداری

بر اساس یافته های جدول(۳) اضطراب رقابتی ورزشکاران رشته های این بین مدال آوران استانی بیشترین میزان اضطراب رقابتی را دارند و رزمه با توجه به سطح موفقیت آنان دارای تفاوت معنی داری است. در

جدول(۴) اضطراب رقابتی شناختی در ورزشکاران سه سطح

مجموع میانگین رتبه ها	میانگین و انحراف استاندارد	گروه ورزشکاران
۹۴۶/۲۳	۲/۸۱±۰/۷۹	مدال آور استانی
۷۱۵/۷۰	۲/۰۴±۰/۶۶	مدال آور بین المللی
۶۸۸/۶۱	۱/۸۱±۰/۷۱	مدال آور ملی
۹۹/۲۸	----	خی دو کروسکال والیس
۰/۰۰۰۱	----	سطح معناداری

بر اساس یافته های جدول(۴) اضطراب رقابتی شناختی ورزشکاران رشته را دارند و سپس به ترتیب مدال آوران بین المللی و مدال آوران ملی قرار های رزمی با توجه به سطح موفقیت آنان دارای تفاوت معنی داری است. دارند. در این بین مدال آوران استانی بیشترین میزان اضطراب رقابتی شناختی

جدول(۵) اضطراب رقابتی بدنی در ورزشکاران سه سطح

مجموع میانگین رتبه ها	میانگین و انحراف استاندارد	گروه ورزشکاران
۷۴۷/۱۱	۳/۰۱±۰/۶۸	مدال آور استانی
۵۷۴/۵۷	۱/۶۱±۰/۵۸	مدال آور ملی
۵۱۲/۳۴	۱/۵۳±۰/۶۱	مدال آور بین المللی
۱۰۲/۴۱	----	خی دو کروسکال والیس
۰/۰۰۰۱	----	سطح معناداری

بر اساس یافته های جدول(۵) اضطراب رقابتی بدنی ورزشکاران رشته دارند و سپس به ترتیب مدال آوران ملی و مدال آوران بین المللی قرار های رزمی با توجه به سطح موفقیت آنان دارای تفاوت معنی داری است. دارند. در این بین مدال آوران استانی بیشترین میزان اضطراب رقابتی بدنی را

جدول(۶) شیوه های مقابله شناختی در ورزشکاران سه سطح

مجموع میانگین رتبه ها	میانگین و انحراف استاندارد	گروه ورزشکاران
۹۸۲/۱۳	۲/۸۴±۰/۸۱	مدال آور بین المللی
۸۷۹/۶۸	۲/۴۱±۰/۷۶	مدال آور ملی
۶۹۸/۳۱	۱/۸۷±۰/۷۹	مدال آور استانی
۱۰۹/۴۴	----	خی دو کروسکال والیس
۰/۰۰۰۱	----	سطح معناداری

بر اساس یافته های جدول(۶) شیوه های مقابله شناختی ورزشکاران است. در این بین مدال آوران بین المللی بیشتر از این شیوه استفاده می نمایند و سپس به ترتیب مدال آوران ملی و مدال آوران استانی قرار دارند.

جدول(۷) شیوه های مقابله بدنی در ورزشکاران سه سطح

مجموع میانگین رتبه ها	میانگین و انحراف استاندارد	گروه ورزشکاران
۷۴۲/۳۵	۲/۸۵±۰/۶۴	مدال آور بین المللی
۶۸۸/۶۰	۲/۱۱±۰/۶۶	مدال آور ملی
۵۴۱/۱۵	۱/۳۵±۰/۴۹	مدال آور استانی
۸۹/۵۱	----	خی دو کروسکال والیس
۰/۰۰۰۱	----	سطح معناداری

بر اساس یافته‌های جدول(۷) شیوه‌های مقابله بدنی ورزشکاران رشته‌های رزمی با توجه به سطح موفقیت آنان دارای تفاوت معنی داری است.

جدول(۸) شیوه‌های مقابله منفی در ورزشکاران سه سطح

مجموع میانگین رتبه‌ها	میانگین و انحراف استاندارد	گروه ورزشکاران
۶۷۱/۳۱	۲/۱۷±۰/۵۳	مدال آور استانی
۶۱۸/۴۸	۲/۰۴±۰/۵۷	مدال آور ملی
۵۲۷/۸۹	۱/۵۳±۰/۳۸	مدال آور بین المللی
۷۴/۸۴	----	خی دو کروسکال والیس
۰/۰۰۰ ۱	----	سطح معناداری

با اضطراب استفاده می‌کنند. جونز(۱۹۹۵) اعلام می‌دارد، استراتژی‌های مقابله‌ای را می‌توان به صورت مهارت، تکنیک، نگرش و رفتار در طول فرآیند زندگی یا مسابقات ورزشی فرا گرفت. این نکته بیانگر آن است که شاید ورزشکاران نخبه‌تر از شیوه‌های مقابله موثرتری نسبت به افراد دیگر در مواجهه با عوامل اضطراب آور استفاده می‌کنند. تنظیم و تصحیح افکار و نظام‌های اعتقادی نامعقول(استراتژی مقابله شناختی) و کنترل تنفس، مرکز بر فعالیت، آرام‌سازی و کنترل افکار(استراتژی مقابله بدنی) از جمله استراتژی‌های مثبت برای کنار آمدن با اضطراب، هستند، که احتمالاً مدال آوران ملی و بین المللی به دلیلی تجربه بیشتر شرکت در مسابقات مهم و کسب اعتماد به نفس و آموزش بیشتر از آن‌ها بهره می‌برند. از سوی دیگر الكل و نیکوتین باعث کاهش سریع اضطراب می‌شود و از این رو باکان و راسل(۲۰۰۵) گزارش نمودند، مصرف آن‌ها در ورزشکاران رایج شده و برخی ورزشکاران از شیوه‌های منفی مقابله با اضطراب، همچون مصرف دارو، سیگار و الكل استفاده می‌کنند. به هر روش آموزش روش‌های مثبت مقابله با اضطراب، برگزاری مسابقات و امکان انعکاس گستردۀ تر مسابقات، توجه به دستاوردهای دیگر مسابقات ورزشی همچون تجربه، بهسازی عملکرد و... بجای بها دادن بیش از حد به پیروزی، برای کنترل اضطراب رقابتی که یکی از عوامل کاهش موفقیت ورزشکاران است، پیشنهاد می‌شود.

منابع

1. Martens, R. et al. (1990). The Development of the Competitive State Anxiety Inventory (CSAI-۲). Human Kinetics.
2. Bacon, V.L., & Russell, P.J. (2004). Addiction and the college athlete: The Multiple Addictive Behaviors Questionnaire (MABQ) with college athletes. Sport Journal 7.
3. Pensgarrd A.M. and Roberts, G.C. (2003). Achievement goal orientations and the use of coping strategies among winter Olympians. Psychology of sport and Exercise, 4 (2003), pp. 101–116

بحث و نتیجه گیری

بر اساس یافته‌های تحقیق مدال آوران استانی بیشترین میزان اضطراب رقابتی شناختی و بدنی را دارند. فشارهای محیط مسابقه، ترس از باخت و تردشدن توسط مریان، دوستان... تقدیمه نامناسب، عوامل ژنتیکی و... از جمله دلایل بروز اضطراب در ورزشکاران هستند. اضطراب عدم اطمینان، کاهش اعتماد به نفس، برانگیختگی فیزیولوژیکی و... را به دنبال داشته و تردید در میزان توانایی‌های و قابلیت‌های مورد نیاز اجرای ورزشی را سبب می‌شود. اضطراب با ایجاد تنفس در بخش ذهنی فرد(شناختی) موجب کاهش عملکرد می‌شود. نکته قابل اشاره اینکه شرکت مدال آوران ملی و بین المللی در رقابت‌های بیشتر و سطح بالاتر احتمالاً در افزایش تجربه و چگونگی پیشگیری از اضطراب مؤثر بوده است. از سوی دیگر ایجاد تنفس در بخش های فیزیولوژیک و عاطفی(بدنی) دارای سطح بهینه است، و چه بسا میزان اضطراب رقابتی بدنی مشاهده شده در مدال آوران بین المللی سطح بهینه بوده، و این خود نیز از دیگر عوامل کسب افتخارات بیشتر آنان باشد. همچنین به نظر می‌رسد مدال آوران استانی به علت هیجانات موجود در محیط و جو مسابقه، به جای تمرکز بر تکلیف خود، بیشتر بر هیجان مرکز شده‌اند. این خود همانگونه که پنس گارد(۲۰۰۳) اشاره می‌نماید، موجب اضطراب شناختی همراه با نگرانی‌ها، فقدان اعتماد بنفس، احساس تحقیر شدن و کاهش موفقیت آنان شده است.

بر اساس یافته‌های تحقیق مدال آوران بین المللی بیشتر از شیوه‌های مقابله شناختی و بدنی و مدال آوران استانی بیشتر از شیوه‌های مقابله منفی استفاده می‌نمایند. نایل و همکاران(۲۰۰۶) نیز دریافتند که ورزشکاران سطوح ملی بیشتر از استراتژی شناختی برای کنار آمدن

8. Neil, R., Mellalieu, S. D., & Hanton, S. (2006). Psychological skills usage and the competitive trait anxiety response as a function of skill level in rugby union. *Journal of Sports Science and Medicine*, 5, 415-423.
9. Hanton, S., & Connaughton, D. (2002). Perceived control of anxiety and its relationship with self-confidence performance: A qualitative explanation. *Research Quarterly for Exercise & Sport*, 73, 87-97.
10. Ampofo-Boateng, K (2009). Understanding sport psychology. Seri Kembangan, Selangor, Malaysia: University Publication Centre (UPENA).
۴. ابوالقاسمی ع، آریا پوران س. ۱۳۸۵، ارتباط راهبردهای مقابله ای، جهت گیری هدف و اضطراب رقابتی با عملکرد ورزشی دانشجویان ورزشکار گروهی و انفرادی. پژوهش در علوم ورزشی، شماره سیزدهم، ص ص ۱۴۱-۱۵۵.
5. Jones, G. (2000). Stress and anxiety. In S.J. Bull, *Sport Psychology: A self-help guide*. Ramsbury, Marlborough: Crowood.
6. Cox, R. H. (2007). *Sport Psychology, concepts and applications* (6th Ed.). New York: McGraw-Hill.
7. Jerome, G. J. & Williams, J. M. (2000). Intensity and interpretation of competitive state anxiety: relationship to performance and repressive coping. *Journal of Applied Sport Psychology (JASP)*, 12(2), 236 – 250.